

การจัดการการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิด Low Carbon Destination กรณีศึกษา เกาะหมาก จังหวัดตราด

อุมพร บุญเพชรแก้ว และ อัสระพงษ์ พลธานี
คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิด Low Carbon Destination กรณีศึกษา เกาะหมาก จังหวัดตราด เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิด Low Carbon Destination กรณีศึกษา เกาะหมาก จังหวัดตราด 2) วิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของเกาะหมาก จังหวัดตราด ดำเนินการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และใช้การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า การจัดการการท่องเที่ยว ภายใต้แนวคิด Low Carbon Destination ที่เกาะหมาก จังหวัดตราด เป็นรูปแบบการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ช่วยเพิ่มศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน เป็นการปลูกจิตสำนึกที่ดีในเรื่องการให้ความสำคัญ และการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มากกว่าการมุ่งหาผลประโยชน์ด้านรายได้ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อลดการทำลายสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว รวมทั้งการสนับสนุนให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการรักษาวิถีชีวิตของชุมชน รวมทั้งยังเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม มีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

คำสำคัญ: การท่องเที่ยว / เกาะหมาก / จังหวัดตราด

Corresponding Author : นางสาวอุมพร บุญเพชรแก้ว คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
E-mail : aumzana@hotmail.com

Tourism Management on the Concept of Low Carbon Destination: A Case Study of Koh Mak Island, Trat Province

Umaporn Boonphetkaew, Issarapong Poltanee
Faculty of Sports Science, Kasetsart University

Abstracts

This qualitative research on tourism management aimed to: 1) Study the sustainable tourism management, a case study of Koh Mak, Trat province, on the concept of the Low Carbon Destination; 2) Analyze the potential which is important for developing sustainable tourism management, a case study of Koh Mak, Trat province with in-depth interviews of the people involved in tourism, including using the method of participant observation and non-participant observation while operating tourism activities. The research found that the sustainable tourism management of Koh Mak, Trat province, on the concept of the Low Carbon Destination is an approach to help increase the potential of tourism management related to sustainability. It can also create a good conscience concerning the realization of the importance of natural resources and taking action to conserve them, as well as sustainable tourism management, rather than focusing on the income and benefits. That is to say, some useful and environmentally friendly technologies have been applied to use in sustainable tourism management. Specifically, this intends to apply tourism as a tool for natural resources and the environmental conservation, as well as maintain cultural traditions and lifestyle in the community. Moreover, it also gives the community an opportunity to take part in tourism activities both directly and indirectly in order to improve the quality of life in the community.

Keywords: Low Carbon Destination / Koh Mak / Trat province

Corresponding Author : Miss.Umaporn Boonphetkaew, Faculty of Sports Science, Kasetsart University.

E-mail : aumzana@hotmail.com

บทนำ

ภาคบริการมีความสำคัญเป็นอย่างมากทั้งต่อเศรษฐกิจโลกและประเทศไทย โดยในส่วนของประเทศไทยภาคบริการมีสัดส่วนที่สูงมากที่สุดในระบบเศรษฐกิจของประเทศ และหากพิจารณารายละเอียดพบว่าภาคการท่องเที่ยวถือเป็นรายได้หลักในการส่งออกบริการของไทย ด้วยสัดส่วนกว่า 70% ของมูลค่าส่งออกของภาคบริการรวม และเป็นที่ทราบกันดีว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นสาขาหนึ่งของภาคบริการ โดยประเทศไทยมีรายได้จากภาคการท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับ 5 ของโลก และอันดับ 2 ของเอเชียรองจากจีน (ธนาคารเพื่อการ

ส่งออกและนำเข้าของประเทศไทย, 2558) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศและที่มาของการจ้างงาน และการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนท้องถิ่น ส่งผลให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะการเดินทางของนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้ย่อมเกิดการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการหมุนเวียนของเงินตราไปทุกระดับ (ศรัญญา วรากุลวิทย์, 2558)

ตารางที่ 1 สัดส่วนภาคบริการและมูลค่าการส่งออกบริการ

ภาคบริการ	สัดส่วน ของไทย	ส่วนแบ่ง ของไทยใน ตลาดโลก	อัตราขยายตัวโดยเฉลี่ย (ปี 2554-2558) ไทย	อัตราขยายตัวโดยเฉลี่ย โลก
ท่องเที่ยว	73.4%	3.7%	13.1%	3.2%
บริการด้านธุรกิจและวิชาชีพ (วิศวกรรม สถาปนิก กฎหมาย ฯลฯ)	14.1%	0.9%	6.9%	3.8%
ขนส่ง	9.4%	0.7%	0.5%	0.6%
ก่อสร้าง	0.9%	0.6%	4.7%	-0.8%
ทรัพย์สินทางปัญญาลิขสิทธิ์ และสิทธิบัตร	0.3%	0.1%	0.5%	3.7%
บริการที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม และนันทนาการ	0.1%	0.2%	11.1%	3.3%
อื่นๆ	1.8%	0.1%	N/A	N/A

ที่มา: ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าของประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีธรรมชาติงดงามทั่วทุกภูมิภาค โดยเฉพาะที่ตั้งของประเทศไทยตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินโดจีนฝั่งตะวันตกติดกับทะเลอันดามัน และฝั่งตะวันออกติดกับอ่าวไทย มีแนวพรมแดนทางทะเลทั้งสิ้นประมาณ 2,420 กิโลเมตร (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559) มีผลทำให้

มีทรัพยากรท่องเที่ยวทางทะเลที่สวยงามมากมาย ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวจากการท่องเที่ยว (วรรณิ พุทธาภูมิไกร, 2548) นอกจากนี้จากการรายงานสถานการณ์อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ซึ่งยังคงได้เปรียบจากภาพลักษณ์ของความคุ้มค่าเงิน โดยจุดขายที่สามารถ

ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวคือความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล ซึ่งนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในการเดินทางมาพักผ่อน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากยุโรปที่ยังคงนิยมแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด เช่น กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย และสหราชอาณาจักร เป็นต้น (ศรีธัญยา วรากุลวิทย์, 2558) ประเทศไทยจึงเหมาะแก่การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางทะเลเพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวมาพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ต่อไป

จังหวัดตราด มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลมีหมู่เกาะน้อยใหญ่จำนวน 52 เกาะ รองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว และเป็นพื้นที่ที่เป็นบริเวณเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งกัมพูชาและเวียดนาม (สำนักงานจังหวัดตราด, 2559) โดยเกาะหมาก จังหวัดตราด เป็นเกาะใหญ่เกาะหนึ่งในทะเลตราด ซึ่งมีทรัพยากรทางธรรมชาติยังคงความสมบูรณ์ แนวหาดทรายขาวสะอาด น้ำทะเลใสสะอาด บรรยากาศร่มรื่น และวิถีชีวิตของผู้คน บนเกาะที่เรียบง่ายและเป็นมิตร ซึ่งบางส่วนยังคงประกอบอาชีพดั้งเดิมคือการทำสวนยางพารา และการประมงกลายเป็นเสน่ห์ของเกาะหมาก โดยเกาะหมากมีพื้นที่ชายหาดมีลักษณะเป็นทรายสีแดงสลับกับสวนมะพร้าวที่เรียงรายริมหาดอย่างหนาแน่น (กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2558) นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมทิวทัศน์และวิถีชีวิตชาวบ้านบนเกาะ ซึ่งจากกิจกรรมดังกล่าวทำให้ในปัจจุบันเกาะหมากได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากขึ้นจากในอดีตที่ผ่านมา จากสถิตินักท่องเที่ยวพบว่าในปีพ.ศ. 2558 เกาะหมากมีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย 109,841 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 17,818 คน (กรมการท่องเที่ยว, 2558)

ทั้งนี้ผลจากการที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราดที่เพิ่มมากขึ้นทำให้พื้นที่ในบริเวณเกาะหมากมีความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเกิดมลพิษ เช่น น้ำเสียที่เกิดจากโรงแรมและที่พักในลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงแรมและ Guest House ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อการจัดการปริมาณขยะบนเกาะอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และจากยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 มีเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่ต้องการสร้างและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นในทุกระดับชั้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และสังคม สร้างความมั่นคงอย่างมั่นคงและยั่งยืนเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวทางการท่องเที่ยว ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (กรมการท่องเที่ยว, 2556) เกาะหมากจึงมีแนวคิดในการการจัดการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิด “Low Carbon” ที่เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่เพิ่มการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์หรือก๊าซเรือนกระจกสู่ชั้นบรรยากาศ เพื่อต้องการที่จะสร้างให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนให้น้อยที่สุด

การท่องเที่ยวภายใต้แนวคิด Low Carbon เริ่มต้นขึ้นโดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) หรือ DASTA ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนภาคีต่างๆ ในชุมชนและท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ภายใต้นโยบายขับเคลื่อนการปฏิบัติงานในกรอบนโยบายหลัก การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือ Low Carbon Tourism คือรูปแบบการท่องเที่ยวมี

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนให้น้อยที่สุด โดย อพท. ได้พัฒนาชุมชนบนเกาะหมากให้มีการรวมกลุ่มกันเป็น Low Carbon Family ที่มีทั้งภาคธุรกิจ ภาครัฐและประชาชน เพื่อลดการปลดปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์สู่ชั้นบรรยากาศ ใน 4 ประเด็น คือ 1) การใช้พลังงาน อย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้พลังงานทางเลือก 2) การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การบริหารจัดการขยะ และ 4) รักษาวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งยังได้รับความร่วมมือและความเข้มแข็งของท้องถิ่นในเกาะหมากมีการลงนามปฏิญญาเกาะหมาก Low Carbon Destination เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2555 เพื่อร่วมกันดูแลให้เกาะหมากมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือ Low Carbon Tourism (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2559) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิด Low Carbon Destination หรือการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการวิเคราะห์ศักยภาพที่สำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกาะหมาก จังหวัดตราด จึงเป็นเรื่องควรให้ความสำคัญกับการศึกษาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน ที่เน้นชุมชนให้มีวิถีชีวิตแบบสงบ ดำรงชีวิตเรียบง่าย หลีกเลี่ยงการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชน อันเนื่องมาจากนักท่องเที่ยว รวมทั้งการอนุรักษ์วิถีชีวิตและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและวางแผนการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้

แนวคิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา เกาะหมาก จังหวัดตราด

2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพที่สำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกาะหมาก จังหวัดตราด

ขอบเขตในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study Research) ทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ และการสังเกตจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ชุมชนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เกาะหมาก จังหวัดตราด

วิธีการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ชุมชน และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Semi Structure Interview) ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ซึ่งมีการกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า ภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Low Carbon Destination) โดยทำการสัมภาษณ์สมาคมผู้ประกอบการที่พัก เกาะหมาก นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหมาก และตัวแทนชุมชนในพื้นที่ตำบลเกาะหมาก และทำการตรวจสอบกระบวนการวิจัยด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) (สุวิมล ติरणานนท์, 2548) ที่ประกอบด้วย 1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล 2. การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี 3. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย 4. การตรวจสอบสามเส้า

ด้านวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งทำในลักษณะควบคู่ไปกับการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมด้วยการพักในชุมชนและใช้บริการนำเที่ยวในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และใช้การวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study Research) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน ผู้วิจัยใช้สมุดจดบันทึกภาคสนาม (Field Note) เครื่องบันทึกเสียงในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งได้พัฒนาแบบวิเคราะห์ศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนตามตัวชี้วัดจาก Model of developing low-carbon tourism ของแคนและฮองบิง (Can & Hongbing, 2011) ซึ่งมีประเด็นในการศึกษาดังนี้ (1) ศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว (2) ศักยภาพทางด้านการบริการและการให้ประสบการณ์กับนักท่องเที่ยว (3) ศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการ 4. ศักยภาพทางด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และแบบสัมภาษณ์การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิด Low Carbon Destination ได้แก่ (1) การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและการใช้พลังงานทางเลือก (2) การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ (3) การบริหารจัดการขยะ (4) การรักษาวิถีชีวิตชุมชน

3. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจัดทำบันทึกการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Note) จากการสัมภาษณ์และการสังเกต พร้อมทั้งรายละเอียดจากการเก็บข้อมูล (Transcripts) และใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสรุปใจความสำคัญ (Thematic Analysis) โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์โดยการตีความ (interpret) ที่เป็นลักษณะการบรรยายเพื่อตอบคำถามจากการศึกษา ด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและ

ด้านศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว ภายใต้แนวคิด Low Carbon Destination โดยมีกระบวนการดังนี้

1) อ่านรายละเอียดจากการเก็บข้อมูล (Transcripts) ที่ได้ดำเนินการสรุปจากบันทึกภาคสนาม (Field Notes) การสัมภาษณ์และการสังเกตเพื่อกำหนดรหัส (Code) สำหรับการลงรหัส (Coding) ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2) ทบทวนรหัส (Codes) ที่พบและระบุความหมายและรายละเอียดของรหัสต่างๆ และอ่านรายละเอียดจากการเก็บข้อมูลอีกครั้งเพื่อกำจัดรหัสที่มีความซ้ำซ้อน หรือเพิ่มรหัสใหม่

3) จัดกลุ่มรหัส (Codes) ทั้งหมดให้อยู่ในกลุ่มที่มีความหมายหรือมีรายละเอียดที่ใกล้เคียงกัน ในกระบวนการนี้ ผู้วิจัยจะอ่านรายละเอียดจากการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งการทำความเข้าใจกับทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์และกำหนดใจความสำคัญ รวมทั้งการระบุความหมายของใจความสำคัญ (Themes)

4) ตรวจสอบความถูกต้องและสอดคล้องของการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการเชิญให้นักวิจัยที่มีประสบการณ์ในการทำงานวิจัยเชิงคุณภาพ 3 ท่าน ได้พิจารณาใจความสำคัญ (Themes) ของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีประเด็นดังต่อไปนี้ (1) การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้พลังงานทางเลือก (2) การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ (3) การบริหารจัดการขยะ (4) การรักษาวิถีชีวิตชุมชน และศักยภาพที่สำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยว มีประเด็นดังต่อไปนี้ (1) ศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว (2) ศักยภาพทางด้านการบริการและการให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว (3) ศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการ (4) ศักยภาพ

ทางการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการวิจัย

1. การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ภายใต้แนวคิด “Low Carbon Destination” กรณีศึกษา เกาะหมาก จังหวัดตราด

1.1 การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้พลังงานทางเลือก

ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและชาวบ้านได้มีการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิด Low Carbon Destination โดยการนำแผงโซลาร์เซลล์ติดตั้งไว้ใช้งาน เพื่อผลิตพลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยจากการสนับสนุนจาก อพท. ในการให้ความรู้และการใช้งานได้อย่างถูกต้องตามหลักการและมาตรฐานความปลอดภัย ซึ่งถือเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการติดตั้ง เนื่องจากการอบรมให้ความรู้แก่ชุมชนนั้นมีราคาถูกกว่าการจ้างช่างมาติดตั้งโดยผู้ประกอบการในพื้นที่จะเพิ่มจำนวนชุมชนและสถานประกอบการให้หันมาใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่วนชุมชนและสถานประกอบการเดิมที่ทำการติดตั้งเป็นที่เรียบร้อยแล้วจะต้องเพิ่มปริมาณการผลิตไฟฟ้าให้มีปริมาณมากขึ้น โดยเกณฑ์ที่ อพท. กำหนดในโครงการนี้มี 4 ข้อ คือ 1) การจัดการขยะ 2) การจัดการน้ำเสียและการนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ 3) การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และ 4) การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้เป็น Low Carbon Destination นั้น หนึ่งในประเด็นของการพัฒนา คือ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าเกาะหมากยังไม่เคยประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ แต่การกระตุ้นให้ผู้ประกอบการ

ทางการท่องเที่ยวที่จะช่วยกันประหยัดน้ำ ถือว่าเป็นการลดความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาในภายหน้า รวมทั้งผู้ประกอบการเองยังมีการณรงค์การใช้น้ำอย่างประหยัดแก่นักท่องเที่ยว เช่น การแสดงป้ายประหยัดน้ำและพลังงานในจุดต่างๆ เช่น ห้องน้ำ ถือเป็นการปลูกจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวอีกทาง ทั้งนี้มีการณรงค์ให้รีสอร์ทและร้านอาหารมีระบบการบริหารจัดการน้ำโดยจัดการน้ำเสียและการนำกลับมาใช้ใหม่ และแนะนำการใช้น้ำอย่างประหยัด นอกจากนี้ยังมีการนำดาสต้าบอล (Dasta Ball) ซึ่งเป็นบอลจูลินทรีย์บำบัดน้ำเสีย ซึ่งเกิดจากการพยายามคิดค้นทดลองวิธีแก้ปัญหาหน้าเฝ้าเสียในพื้นที่ชายฝั่งทะเลและพื้นที่ใกล้เคียง ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ไปแก้ไขปัญหาน้ำเฝ้าเสียในพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง ซึ่งรวมถึงเกาะหมากด้วย

1.3 การบริหารจัดการขยะ

การคัดแยกขยะที่เกาะหมาก จังหวัดตราด นั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงคือ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหมาก โดยมีการบริหารจัดการขยะโดยใช้เครื่องกำจัดขยะ เช่น การบด หรือการนำมาทำเป็นก๊าซชีวภาพที่ใช้ในการประกอบอาหาร จึงทำให้ในปัจจุบันเกาะหมากไม่มีขยะที่ต้องขนไปทิ้งที่ฝัง และการมีการจัดการขยะจากโรงกำจัดขยะโดยระบบ Zero Waste ซึ่งเริ่มตั้งแต่การหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ก่อให้เกิดขยะที่ยากต่อการกำจัด ลดการซื้อการใช้วัสดุที่ก่อให้เกิดขยะ การนำวัสดุที่ผ่านการใช้งานแล้วนำกลับมาใช้งานใหม่ การนำวัสดุเหลือใช้มาแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ มีระบบการจัดการขยะที่ได้มาตรฐานรวมถึงการควบคุมสินค้าบริโภค เช่น อาหารที่จะกลายเป็นขยะบนเกาะ

ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณค่าของธรรมชาติที่สวยงาม นอกจากนี้ในการดูแลเรื่องของการลดผลกระทบจากปริมาณขยะทางผู้ประกอบการเรือนำเที่ยวเกาะหมากยังให้ความสำคัญในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก เช่น การตั้งราคาสินค้าราคาเดียวกับราคابนฝั่งเพื่อลดการนำสินค้าบริโภคและอุปโภคเข้ามาที่เกาะหมาก จากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมผู้ประกอบการธุรกิจดำน้ำชมปะการังที่นำนักท่องเที่ยวเดินทางจากเกาะหมากไปดำน้ำบริเวณเกาะใกล้เคียง เช่น เกาะรัง เกาะยักษ์เล็ก และเกาะยักษ์ใหญ่ ยังมีการจำกัดพื้นที่รับประทานอาหารไว้ที่บริเวณ ศาลเจ้าเพื่อให้ง่ายต่อเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ เกาะช้างในการกำจัดขยะ และมีการเน้นย้ำนักท่องเที่ยวให้การช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดของพื้นที่ท่องเที่ยว

1.4 การรักษาวินัยชีวิตชุมชน

เนื่องจากเกาะหมากเป็นเกาะที่เน้นในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและชุมชน จึงทำให้ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ ประชาชนในพื้นที่ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่มุ่งเน้นการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและหากมีการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวผู้ประกอบการต้องการนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีการใช้จ่ายทางการท่องเที่ยวค่อนข้างสูง รวมทั้งพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความเสียหายและสกปรก ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มในการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวในประเด็นที่น่าสนใจไว้ว่า “เกาะหมากจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว “Low Carbon” โดยการลดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างมลพิษ เช่น เครื่องเล่นที่ใช้น้ำมัน ทั้งนี้ทางเกาะหมากไม่ได้ต้องการเพิ่มจำนวน

นักท่องเที่ยว แต่อยากเพิ่มค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อวันมากกว่า” (สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2559)

เนื่องจากเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีการผันผวน จึงทำให้เกาะหมากเริ่มมีการลงทุนจากนักลงทุนภายนอกในการซื้อพื้นที่บริเวณเกาะหมากเพื่อที่จะพัฒนาเป็นธุรกิจที่ให้บริการด้านที่พักแรม แต่ในขณะเดียวกันจากการประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพบว่า ผู้ประกอบการที่พักและร้านอาหาร รวมทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐในพื้นที่เกาะหมากไม่ต้องการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากต้องการคงความเป็นธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ไม่อนุญาตให้ร้านสะดวกซื้อเข้าไปทำธุรกิจในพื้นที่ เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดผลกระทบต่อผู้ที่ประกอบอาชีพค้าปลีกในพื้นที่บริเวณเกาะ

2. วิเคราะห์ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการบริการ ด้านการบริหาร จัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เกาะหมาก จังหวัดตราด

2.1 ศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

เกาะหมาก เป็นเกาะในท้องทะเลตราด ยังคงสภาพธรรมชาติความสมบูรณ์ แนวหาดทรายสวย น้ำทะเลสะอาด บรรยากาศร่มรื่น และวิถีชีวิตของผู้คนบนเกาะที่เรียบง่ายและเป็นมิตร เกาะมีลักษณะโค้งอ่าวและแนวหาดต่างๆ อยู่ไม่ไกลกันนัก และยังมีถนนรอบเกาะระยะทางประมาณ 27 กิโลเมตร นักท่องเที่ยวสามารถหาเช่ารถจักรยานยนต์จากรีสอร์ทที่พักต่างๆ ได้อย่างสะดวก โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ อ่าวไม้แหลมกระดุนอยู่ทางทิศตะวันออกของเกาะหมาก ชายหาดมีลักษณะเป็นทรายสีแดง

สลับกับวิวสวนมะพร้าวที่เรียงรายอยู่ริมหาดอย่างหนาแน่นไม่เหมาะลงเล่นน้ำ แต่สามารถเดินชมทิวทัศน์และวิถีชีวิตชาวบ้านบนเกาะ จากอ่าวไผ่นี้สามารถมองเห็นวิวเกาะกูดได้ ส่วนแหลมกระดุนั้น อยู่ติดกับอ่าวไผ่ แหลมกระดุนั้นเป็นจุดชมวิวน่าสนใจแห่งหนึ่งของเกาะหมาก เป็นจุดชมวิวพระอาทิตย์ขึ้นที่สวยงาม และยังสามารถมองเห็นวิวท่าเรือ อ่าวนิด อ่าวไผ่ และเกาะกูดได้อย่างชัดเจน

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อขอความคิดเห็นในด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว โดยทำการสอบถามข้อมูลจากผู้ประกอบการที่ดำรงตำแหน่งเป็นอดีตกำนัน และผู้จัดการ เกาะหมาก รีสอร์ท และเกาะหมากแพนตาเซีย ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เกาะหมากที่เป็นจุดเด่นคือ 1. ความเงียบสงบ 2. ความเป็นธรรมชาติของพื้นที่บนเกาะสูง (สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2559) ซึ่งสามารถทำการสรุปแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่เกาะหมากที่ถือว่าเป็นศักยภาพที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ดังต่อไปนี้

อ่าวสวนใหญ่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะหมาก ชายหาดแห่งนี้นับเป็นหาดที่สวยงามและยาวที่สุดของเกาะหมาก ทราบสีชาวละเอียดลาดเอียงต่ำ สามารถเล่นน้ำได้ดีและยังมีทิวทัศน์ที่สวยงาม มองเห็นเกาะผิอยู่ตอนท้ายของหาดและเกาะขาม ซึ่งสามารถเหมาเรือหางยาวประมาณ 5-10 นาที ไปเที่ยวได้ตลอดแนวหาดอ่าวสวนใหญ่มียังร่มรื่นไปด้วยต้นมะพร้าว มีที่ทำการไปรษณีย์ ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านอาหาร และที่พักมากมายให้บริการ

อ่าวนิด ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะหมาก เป็นท่าเรือและศูนย์กลางการเดินทาง

มายังเกาะหมาก และเกาะอื่นๆ บริเวณอ่าวนิดเป็นที่ตั้งร้านค้าและชุมชน ไม่มีชายหาดแต่มีทิวทัศน์ที่สวยงาม โดยเฉพาะวิวยามพระอาทิตย์ขึ้น นอกจากนี้ยังมีถนนรอบเกาะเชื่อมจากท่าเรือ และบริการให้เช่ารถเหมาเรือไปเที่ยวเกาะต่างๆ อยู่บริเวณอ่าวนี้จากอ่าวนิดมีถนนที่สามารถเดินทางไปยังรีสอร์ทแหล่งที่พักให้บริการนักท่องเที่ยว

อ่าวขาว อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะหมาก มีแนวชายหาดที่สวยงามน่าพักผ่อน และเป็นจุดชมพระอาทิตย์ตกที่สวยงามแห่งหนึ่งของเกาะหมาก จากอ่าวขาวสามารถมองเห็นเกาะกูด เกาะระยั้งใน และเกาะระยั้งนอกได้อย่างชัดเจน บริเวณชายหาดเงียบสงบ น้ำใส เล่นน้ำได้ดี บางช่วงมีโขดหินเป็นที่อาศัยของฝูงปลา นักท่องเที่ยวนิยมมาตกปลา

จากการเก็บข้อมูลทำให้สามารถสรุปได้ว่าเกาะหมาก จังหวัดตราดมีความโดดเด่นในด้านความเงียบสงบ เนื่องจากไม่มีสถานบันเทิงยามค่ำคืนและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่มีการใช้เครื่องยนต์ และสิ่งดึงดูดใจในพื้นที่รวมทั้งผู้ประกอบการทางด้านการท่องเที่ยวเน้นเป็นพิเศษคือความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว ซึ่งคนในพื้นที่ให้ความสำคัญโดยจะพบว่าเกาะหมากมีผลกระทบด้านความปลอดภัยค่อนข้างน้อยมาก ไม่มีปัญหาร้องเรียนและเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว และนอกจากนั้นเกาะหมากยังเป็นเกาะที่มีความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเห็นได้ชัดจากการมีระบบการจัดการขยะที่ได้มาตรฐาน โดยมีการจัดพื้นที่สำหรับการคัดแยกขยะ เพื่อนำไปกำจัดด้วยเตาเผาขยะบนเกาะ

2.2 ศักยภาพทางด้านการบริการและการให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว

เกาะหมากมีการส่งเสริมด้านการตลาด

เพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวให้เดินทางท่องเที่ยว โดยการให้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ที่จะเป็ นแนวโน้มในการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว คือ

1. เกาะหมากจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว Low Carbon อย่างเต็มรูปแบบเพื่อลดผลกระทบที่จากกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการลดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างมลพิษ เช่น เครื่องเล่นที่ใช้มอเตอร์ และในขณะเดียวกันเกาะหมากไม่ได้อั ต้งการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว แต่อยากเพิ่มค่าใช้จ่ายและระยะเวลาที่พักนักของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้นในอนาคต

2. การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การสร้างกระบวนการความคิดแบบยั่งยืน โดยเน้นการท่องเที่ยวอย่างไรไม่เร่ งรีบ โดยการเดินเท้า วิ่ง ปั่นจักรยานชมทัศนียภาพบนเกาะ หรือพายเรือ เพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนอย่างใกล้ชิด โดยที่พักบางที่ เน้นการปลูกผักไร้สารเคมีบริเวณลูกค้ า การเน้นที่พักโรงแรมสีเขียว ที่ใส่ใจและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. การรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวช่วยกันประหยัดพลังงาน เช่น ถอดปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้า เพื่อลดการใช้พลังงานโดยสิ้นเปลือง สร้างจิตสำนึกทาง การท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว โดยผู้ประกอบการมีการขายสินค้าในราคาใกล้เคียงกันกับพื้นที่ในจังหวัดตราด เพื่อลดการนำอาหารและเครื่องดื่มขึ้น มาบนเกาะ ซึ่งถือเป็นการลดขยะที่จะเกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นการปลูกจิตสำนึกที่ดีทางการท่องเที่ยว นอกเหนือจากความสุขที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการเดินทาง มาท่องเที่ยวที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

2.3 ศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการ

การทำความร่วมมือของผู้มีส่วนได้

ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว โดยผู้ประกอบการทางด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ทต่างๆ ธุรกิจนำเที่ยว ร้านอาหาร เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหมาก รวมถึงชาวบ้านที่อาศัยที่เกาะหมาก กลุ่มการท่องเที่ยวเกาะหมาก จังหวัดตราด มีการดำเนินการเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ถือว่าการสร้างศักยภาพจากการรวมเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวบนเกาะ โดยการให้บริการนักท่องเที่ยวตามศักยภาพ การรองรับและการจัดการของกลุ่มเป็นการสร้างแนวทางการเติบโตในระยะยาวอย่างยั่งยืน มีการประชุมทุกเดือนเมื่อทราบผลการดำเนินการท่องเที่ยว ปัญหาและอุปสรรคร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้นำกลุ่มชุมชนด้านการท่องเที่ยวที่เข้มแข็ง สามารถสร้างความเข้าใจให้กับลูกบ้านสมาชิกและคนในชุมชน และมีขีดความสามารถในการประสานขอความสนับสนุนจากหน่วยต่างๆ ภายนอกได้ และการเตรียมความพร้อมของชุมชน ซึ่งระยะเวลาและลักษณะของการเตรียมการจะแตกต่างกันตามบริบทหรือเงื่อนไขของพื้นที่ ในช่วงฤดูมรสุม สถานประกอบการบางที่เลือกที่จะปิดทำการ เพื่อเป็นเวลาแหล่งการฟื้นฟูปรับปรุงสถานที่ สิ่ง ที่ตามมาคือ การจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจาก ได้สัมภาษณ์พบว่า “แรงงานส่วนใหญ่ในภาคส่วน การท่องเที่ยวเป็นแรงงานต่างด้าว คือ แรงงานเขมร และแรงงานพม่า โดยช่วงเวลาทำงานส่วนใหญ่เป็น ช่วงระหว่างเดือนตุลาคม-พฤษภาคม ส่วนช่วงเดือน ที่เหลือขึ้นอยู่กับทางผู้ประกอบการ อาจจะมีการให้ กลับภูมิลำเนาโดยไม่มีการจ่ายค่าจ้างแล้วกลับมาทำงานใหม่ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว หรืออาจจะเป็นกรณีให้อยู่ในสถานประกอบการต่อโดยลดอัตราค่าจ้าง” (สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2559)

2.4 ศักยภาพทางด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

โดยทั่วไปผลจากความยากจนของคนในพื้นที่เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีพ เช่น การบุกรุกพื้นที่ป่าที่ทำกิน หรือการล่าสัตว์เพื่อเป็นอาหารหรือนำมาขายเพื่อเป็นรายได้เสริม แต่การท่องเที่ยวนำมาสร้างงานให้ประชาชนในท้องถิ่นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการช่วยให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ที่ส่งผลทำให้ช่วยลดการบุกรุกพื้นที่ทางธรรมชาติเพื่อการดำรงชีพ นอกจากนี้จะเป็นการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแล้ว การสร้างงานในพื้นที่ยังเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยจากการศึกษาพบว่าเกาะหมากมีการจ้างงานในสถานประกอบการต่างๆ ที่มุ่งเน้นคนในพื้นที่ นอกเหนือจากแรงงานต่างด้าว ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าประชาชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง การเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นมีงานทำ ช่วยสนับสนุนอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านไปในตัว เช่น การขายสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อเป็นรายได้เสริม ซึ่งเป็นการอนุรักษ์งานฝีมือท้องถิ่นและสนับสนุนวัตถุดิบจากท้องถิ่น เช่น จากเรือประมงบนเกาะ ซึ่งนอกจากเป็นการสนับสนุนอาชีพของชุมชนยังถือเป็นการลดต้นทุนในการขนส่งของผู้ประกอบการ

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

1. การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิด “Low Carbon Destination” กรณีศึกษา เกาะหมาก จังหวัดตราด

เกาะหมากพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว Low Carbon เพื่อผลกระทบจากการท่องเที่ยว โดยมี

นโยบายด้านการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้พลังงานทางเลือกโดยการผลิตกระแสไฟฟ้า โดยการใช้แผงโซลาร์เซลล์และกังหันลม ซึ่งถือเป็นพลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เกาะหมากมีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนใช้น้ำอย่างประหยัด และสร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวช่วยกันประหยัดน้ำ การบริหารจัดการขยะที่ได้มาตรฐานส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวลดปัญหาด้านขยะมูล ทั้งนี้ยังคงรักษาวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เกาะหมาก โดยให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ประกอบการและคนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากปัจจัยดังกล่าวทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว คือ แหล่งท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมที่ดีมีความสะอาด คนในพื้นที่ให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัว (Guo, 2014) ซึ่งศึกษาเรื่อง The Tourism Management and Development Mode Based on Low-Carbon Concept พบว่า เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon บรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารควรควบคุมและสนับสนุน การให้ความสำคัญ หลักการ และการจัดการของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon เพื่อให้มีการสร้างสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon เพื่อที่จะสร้างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวของตนเองและดึงดูดนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวจะต้องเน้นรูปแบบและสิ่งแวดล้อมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ตรงให้นักท่องเที่ยวในระดับที่สูงขึ้น จากสภาพแวดล้อมด้านต่างๆ เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ พนักงานผู้ให้บริการ และโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว

นอกจากนี้ การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon คือกระบวนการที่ไม่สามารถหยุดนิ่งและต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของแคนและฮองบิง (Can & Hongbing 2011) ซึ่งศึกษาเรื่อง The model of developing low-carbon tourism in the context of leisure economy พบว่าการประยุกต์ใช้ทฤษฎีกับเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องของรูปแบบการท่องเที่ยว Low Carbon เช่น การขนส่งอาคารประหยัดพลังงาน การอนุรักษ์น้ำในโรงแรม พลังงานทดแทนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การควบคุม การใช้เทคโนโลยี และการศึกษาบริบทของรายได้จากการท่องเที่ยว Low Carbon เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon

2. ศักยภาพที่สำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกาะหมาก จังหวัดตราด

เกาะหมาก จังหวัดตราดมีศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นด้านความเงียบสงบ เป็นสิ่งที่คนในพื้นที่ รวมทั้งผู้ประกอบการทางด้านการท่องเที่ยวพร้อมที่จะมอบความสุขให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว คืออีกหนึ่งความสำคัญ โดยจะพบว่าเกาะหมากมีปัญหาด้านความปลอดภัยน้อย โดยจากอัตราการเกิดเหตุอาชญากรรมและไม่มีข้อร้องเรียนจากนักท่องเที่ยว และเกาะหมากยังเป็นเกาะที่มีความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเห็นได้ชัด จากการมีระบบการจัดการขยะที่ได้มาตรฐาน ศักยภาพทางด้านการบริการ และการให้บริการที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว มีการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวช่วยกันประหยัดพลังงาน เช่น ควรถอดปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้าเพื่อลดการใช้พลังงานโดยสิ้นเปลือง สร้างจิตสำนึก

ทางการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ เกาะหมากที่มีการสร้างความร่วมมือกันในการพัฒนาศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวโดยมีการประชุม โดยมีตัวแทนจากภาครัฐ ผู้ประกอบการภาคเอกชน และชาวบ้านที่อาศัยที่เกาะหมากทุกเดือน เพื่อทราบผลการดำเนินการท่องเที่ยว ปัญหาและอุปสรรคตามแนวทางที่ได้กำหนดร่วมกัน เพื่อเป็นการจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพที่สุด รวมถึงการร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เป็นประโยชน์แก่การท่องเที่ยวในเกาะหมาก ศักยภาพทางด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เช่น การจ้างงาน การรับซื้ออาหารทะเลเพื่อนำมาประกอบอาหารในโรงแรม และร้านอาหารของเกาะหมาก ตั้งแต่การเข้าร่วมการประชุมทุกเดือนเพื่อรับทราบผลการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว รับทราบปัญหาและอุปสรรครวมทั้งช่วยกันหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน โดยจากการเก็บข้อมูล พบว่าการท่องเที่ยวสามารถสร้างงานให้ประชาชนในท้องถิ่นให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นมีงานทำ ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนอีกประการหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อรนะนุช โกศล และ โชคชัย สุทธาเวช, 2556) ที่ศึกษาเรื่องการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า การใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด และยังคงรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ หรือเพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ซึ่งการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานราชการ องค์กร ภาคเอกชน เครือข่ายต่างๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในท้องถิ่น และการ

พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นควบคู่กัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (มัชฌิมา อุดมศิลป์, 2556) ซึ่งศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคกลน จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ความเข้มงวดในการรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคม โดยการบริการทางการท่องเที่ยววนั้น จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม รวมถึงวิถีชีวิตชุมชน เนื่องจากการท่องเที่ยวต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่ผนวกเข้ากับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนในการทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ควรศึกษาพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวของเกาะหมากในประเด็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่ไปยังเกาะกูด เกาะกระดาด และเกาะช้าง รวมทั้งควรมีการพัฒนาเส้นทางที่มีความปลอดภัย เช่น อุบัติเหตุจากการรถยนต์ นอกจากนั้นควรมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาพื้นที่ในการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวจากการประเมินจำนวนที่พักที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของเกาะหมาก

บรรณานุกรม

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2558). **เกาะหมาก**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2559, จาก http://park.dnp.go.th/visitor/nationparkshow.php?PTA_CODE=9143
- กรมการท่องเที่ยว. (2558). **สถิตินักท่องเที่ยวที่ในราชอาณาจักร**. กรุงเทพฯ: กรมการท่องเที่ยว.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยว 2558-2560**. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าของประเทศไทย. (2558). **ธุรกิจบริการ ดาวรุ่ง ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2560, จาก <http://www.exim.go.th/doc/newsCenter/48189.pdf>
- มัชฌิมา อุดมศิลป์. (2556). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคกนาค จังหวัดสมุทรสงคราม. **วารสารวิทยบริการ**, 24(4), 135-149.
- วรรณิ พุทธาภูมิไกร. (2546). **ภูมิศาสตร์ประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้งเฮาส์.
- ศรัณยา วรากุลวิทย์. (2558). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เฟื่องฟ้า พรีนติ้ง.
- สุวิมล ติรภานันท์. (2548). **สถิติและการวิจัยทางการศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานจังหวัดตราด. (2559). **งานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร**. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2559, จาก: http://www.trat.go.th/data_gen/locate.html
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2559). **เกาะหมากสงบงาม จุดพัก (โลก) ร้อนแบบโลว์ คาร์บอน**. เข้าถึงได้เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2559, จาก <http://www.dasta.or.th/th/aboutus/item/1593-1593>
- อรอนุช โกศลและโชคชัย สุทธาเวช. (2556). การจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. **วารสารการเมืองการปกครอง**, 4(1), 220-232.
- Huang Can and Deng Hongbing. (2011). The model of developing low-carbon tourism in the context of leisure economy. **Energy Procedia**, 5(2011), 1974-1978.
- Wenjing Guo. (2014). Research on the Tourism Management and Development Mode Based on Low-Carbon Concept. **Journal of Politics and Law**, 7(2), 157-160.